

Nr 134.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad för tiden 1 oktober 1940—30 september 1941; given Stockholms slott den 8 mars 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Enligt bestämmelserna i 145 § taxeringsförordningen bestrides huvudparten av kostnaderna för taxeringsarbetet av statsmedel. Vad beträffar den årliga taxeringen utgår sålunda ersättning av sådana medel bl. a. till ordförandena och kronoombuden i taxeringsnämnderna [1 mom. 1)], för provningsnämndernas utgifter, till sakkunniga m. fl. [1 mom. 5), jämfört med 5 och 6 mom.]. Har kommun åtagit sig kostnader för särskilda anstalter för taxeringsarbetet genom tillhandahållande av kommunens tjänstemän (i Stockholm tjänstemän hos överståthållarämbetet) till biträden därvid, eller annorledes, lämnar staten bidrag till kostnaderna under förutsättning att

Kungl. Maj:t finner dessa anstalter äga särskilt värde för det allmänna [1 mom. 3)]. Av statsmedel bestrides vidare gottgörelse för det arbete med uppläggande av taxeringslängder m. m., som åligger vissa tjänstemän i städerna [1 mom. 4)], samt ersättning åt kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden¹ för hans befattning med taxeringen i Stockholm [1 mom. 2)].

Enligt 13 § förordningen den 14 juni 1933 (nr 357) om åsättande i vissa fall av särskilt uppskattningsvärde å fastighet må bl. a. ordförande och av överståthållarämbetet eller länsstyrelse förordnad ledamot i taxeringsnämnd för göromål enligt förordningen, där så finnes skäligt, åtnjuta särskild ersättning av statsmedel.

I Stockholm handhades intill den 1 oktober 1936 taxeringen jämte debiteringen av överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden, i vars arbetsuppgifter jämväl ingick uppbörden med redovisning. Den mera fast anställda personalen vid avdelningen avlönades av staden, varförutom vissa av tjänstemännen uppburo sportler (bl. a. debetsedellösen) till betydande belopp. Vidare utgingo ersättningar av statsmedel jämlikt 145 § taxeringsförordningen direkt till olika befattningshavare. Av övriga ersättningar, som bestredos av statsmedel, märktes särskilt ett bidrag å 70,000 kronor (tidigare 90,000 kronor), som med stöd av 145 § 1 mom. 3) utbetalades till staden. Bidraget, som utgått sedan år 1921, var motiverat med att den då verkställda omorganisationen av uppbördsavdelningen genom ett förbättrat taxeringsförfarande finge anses ha tillgodosett även statsverkets intresse.

År 1935 upprättades av överståthållarämbetet förslag till omorganisation av ämbetets avdelning för uppbördsärenden till en avdelning för skatteärenden. Sedan Stockholms stadsfullmäktige i princip godkänt förslaget under förutsättning att överenskommelse träffades med statsverket om statsbidrag till staden enligt grunder som kunde av stadsfullmäktige godtagas, underställde överståthållarämbetet Kungl. Maj:t frågan om ändrade grunder för lämnande av ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholm. I en den 17 januari 1936 dagtecknad proposition, nr 39, föreslog därefter Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att bemyndiga Kungl. Maj:t att för en tid av tre år, räknat från och med den dag förslaget till omorganisation trädde i kraft, medgiva, att i stället för ersättning, som jämlikt 145 § taxeringsförordningen eller 13 § förordningen om åsättande i vissa fall av särskilt uppskattningsvärde å fastighet skulle utgå av statsmedel till personer, som biträtt med taxeringsarbete i Stockholms stad, visst bestämt belopp finge utbetalas till staden under huvudsakligen de villkor och förutsättningar, som av mig såsom föredragande departementschef angivits vid anmälan av propositionen inför Kungl. Maj:t. Sedan propositionen bifallits av riksdagen samt stadsfullmäktige bekräftat sitt preliminära godkännande av förslaget, genomfördes omorganisationen med ikraftträdande

¹ Enligt förordning den 12 juni 1936 (nr 272) skall vad som finnes stadgat om kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden i stället äga tillämpning å skattedirektören vid ämbetet.

av ny lönestat och instruktion för överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden den 1 oktober 1936. Samtliga sportler indrogos till stadens kassa.

I fråga om den närmare utformningen av bestämmelserna om ersättningen till staden samt vad övrigt i ärendet förekom får jag i huvudsak hänvisa till propositionen 39/1936. Ersättningen skulle enligt de fastställda grunderna uppgå till 200,000 kronor för år, då allmän fastighetstaxering ej ägt rum, med tillägg av 14,000 kronor för år, då sådan taxering skett. Staden skulle samtidigt bestrida alla med taxeringsarbetet i Stockholm förenade kostnader, vilka enligt sistnämnda båda författningsrum skulle ersättas av statsmedel, dock med det undantag att i den mån taxeringsuppgifter alltjämt skulle handhavas av andra än tjänstemän hos överståthållarämbetet, ersättning härför fortfarande skulle utgå direkt av statsmedel. Undantaget avsåg bland annat arvoden till ordförandena i taxeringsnämnderna och fastighets-taxeringsnämnderna, till vissa kronoombud samt till den ordinarie prövningsnämndens och den särskilda prövningsnämndens ledamöter. I propositionen förutsattes, i anslutning till ett uttalande av överståthållarämbetet, att frågan om fördelningen av kostnaderna för taxeringsarbetet i Stockholm före den föreslagna treårsperiodens slut skulle upptagas till allsidig utredning och bringas till en mera definitiv lösning samt att skäligt bidrag även i fortsättningen komme att utgå till staden för taxeringsarbetets utförande.

I en den 3 mars 1939 dagtecknad proposition, nr 152, förelade Kungl. Maj:t riksdagen förslag rörande grunderna för lämnande av ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad, avseende tiden 1 oktober 1939—30 september 1940. För förslagetts innebörd samt utredningen i ärendet torde jag i huvudsak få hänvisa till propositionen. Här må allenast nämnas, att ersättningen, bestämd enligt i huvudsak samma beräkningsgrunder som tidigare, föreslogs höjd till 220,000 kronor samt att Stockholms stads drätsel-nämnd i ärendet påkallat åtgärder för en definitiv lösning av ersättnings-spörsmålet samt därvid förklarat sig i princip anse, att staten borde ersätta staden för samtliga dess kostnader för taxeringsarbetet, utgörande cirka 1,100,000 kronor.

I egenskap av *föredragande departementschef* anförde jag bland annat följande:

Ur såväl statens som Stockholms stads synpunkt synes det önskvärt, att en mera definitiv fördelning av taxeringskostnaderna mellan statsverket och staden snarast möjligt kommer till stånd. Såsom riksräkenskapsverket erinrat, är emellertid den nuvarande tidpunkten mindre lämplig för åstadkommande av en slutlig uppgörelse rörande förevarande spörsmål, då frågan om en omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen inom kort kan väntas bliva avgjord. Det av 1936 års uppbördskommitté framlagda förslaget berör visserligen icke direkt taxeringsväsendet. Då emellertid i Stockholm taxeringen och debiteringen av utskylder verkställes inom en och samma avdelning av överståthållarämbetet för skatteärenden, nämligen taxeringsavdelningen, måste man räkna med att en reform på uppbördens och folkbokföringens område kan komma att i avsevärd mån inverka på taxeringsarbetet och föranleda ändringar i fråga om avdelningens organisation. Så-

vitt nu kan bedömas torde frågan om uppbördsväsendet och folkbokföringen kunna föreläggas nästa års riksdag. Även om, såsom uppbördskommittén förutsatt, för uppbörden i Stockholm andra bestämmelser än som skola gälla för riket i övrigt, särskilt beträffande det tekniska förfarandet, kunna visa sig erforderliga, torde dock nästa år, i samband med beredningen av frågan i dess helhet, sådan överblick över den blivande organisationen kunna vinnas, att en mera slutgiltig lösning av ersättningsspörsmålet skall visa sig möjlig. Jag finner mig därför böra förorda en fortsatt provisorisk reglering, avseende ett år, av statens bidrag till täckande av stadens kostnader för taxeringen, därvid i huvudsak samma beräkningsgrunder som gälla för den nu löpande treårsperioden torde böra tillämpas.

Beträffande de principer, enligt vilka en uppgörelse på längre sikt mellan staten och staden borde ske, hade riksräkenskapsverket uti i ärendet avgivet utlåtande anfört, att enligt verkets uppfattning av drätselnämnden åberopat förhållande, att kostnaderna för taxeringsväsendet utanför Stockholm väsentligen bestredes av statsmedel, icke kunde utgöra tillräcklig grund för nämndens yrkande, att staten skulle påtaga sig hela kostnaden för den nuvarande taxeringsavdelningen inom överståthållarämbetet för skatteärenden. Redan den omständigheten att staten med nuvarande organisation av taxeringsarbetet i Stockholm saknade möjlighet att effektivt begränsa de för detta arbete utgående kostnaderna syntes utesluta ett godtagande av det av drätselnämnden framlagda förslaget till uppgörelse. För egen del ansåg riksräkenskapsverket, att man även vid en definitiv reglering av statens bidragsskyldighet närmast hade att utgå från nu gällande grunder för statsbidragets avvägning. Verket ville dock uttala, att vid en definitiv reglering av statsbidraget hänsyn i vidare mån än hittills skett syntes böra tagas till de kostnader, som staden påtagit sig i syfte att höja taxeringsarbetets effektivitet.

I departementschefsyttrandet förklarade jag mig kunna i huvudsak ansluta mig till vad riksräkenskapsverket anfört och fortfor:

Även vid en definitiv reglering av statens bidragsskyldighet synes man närmast ha att utgå från nu gällande grunder för statsbidragets avvägning. Med hänsyn till bestämmelsen i 145 § 1 mom. 3) taxeringsförordningen — enligt vilken kommun, som genom tillhandahållande av tjänstemän eller annorledes företagit särskilda anstalter för taxeringsarbetet, skall erhålla *bidrag* av statsmedel till kostnaderna härför, därest Kungl. Maj:t finner dessa anstalter äga särskilt värde för det allmänna — och med beaktande jämväl av vad i ärendet tidigare förekommit kan jag sålunda icke finna det av staden nu framställda anspråket om ersättning för samtliga kostnader för taxeringsarbetet vara en riktig utgångspunkt för förhandlingar i frågan.

Bevillningsutskottet (betänkande nr 14) ansåg sig på de av departementschefen anförda skäl kunna biträda Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställde om bifall till detsamma. Beträffande frågan om de principer, enligt vilka en uppgörelse på längre sikt mellan staten och staden rörande ifrågavarande kostnader borde ske, fann sig utskottet i frågans dåvarande läge sakna anledning att närmare ingå på detta spörsmål. I likhet med vad 1936 års bevillningsutskott anfört i sitt betänkande nr 3 förutsatte dock utskottet, att frågan om den framtida fördelningen av kostnaderna för taxe-

ringsarbetet i Stockholm gjordes till föremål för en allsidig utredning, grundad bland annat på de erfarenheter, som vunnits om effektiviteten av den inom överståthållarämbetet verkställda omorganisationen av avdelningen för skatteärenden.

Riksdagen biföll utskottets hemställan (skrivelse nr 218).

Genom brev till överståthållarämbetet den 26 maj 1939 medgav Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens bemyndigande, att till Stockholms stad finge för tiden 1 oktober 1939—30 september 1940 utbetalas ett belopp av 220,000 kronor under villkor, att staden för samma tid bestrede alla med taxeringsarbetet i Stockholm förenade kostnader, vilka enligt 145 § taxeringsförordningen eller 13 § förordningen om åsättande i vissa fall av särskilt uppskattningsvärde å fastighet skulle bestridas av statsmedel, med följande undantag: arvoden till ordförandena i taxeringsnämnderna; arvoden till kronoombud i taxeringsnämnderna, i den mån antalet överstiger 43; ersättning till av överståthållarämbetet tillkallade sakkunniga för fastighetsvärdering; kostnader för resor i samband med fastighetstaxering; arvoden till den ordinarie prövningsnämndens och den särskilda prövningsnämndens ledamöter ävensom andra arvoden enligt 145 § 8 mom. taxeringsförordningen, som utgå till personer, vilka icke äro tjänstemän å överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden.

I skrivelse den 10 januari 1940 har *överståthållarämbetet*, med överlämnande av en den 12 december 1939 dagtecknad framställning från *Stockholms stads drätselnämnd* rörande frågan om fördelningen av kostnaderna för taxeringsarbetet i Stockholm efter den 30 september 1940, hemställt att i avbidan på en definitiv lösning av frågan erforderliga åtgärder måtte vidtagas för beredande av ersättning åt staden för berörda kostnader under tiden 1 oktober 1940—30 september 1941.

Drätselnämnden har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande:

Drätselnämnden vidhåller kravet på en definitiv reglering av ersättningen i anslutning till tidigare av nämnden angivna principer. Drätselnämnden tillåter sig tillika såsom sin mening uttala, att staden icke har anledning åtaga sig några kostnader för taxeringen utöver vad staden är skyldig. Taxeringen bör här liksom å riket i övrigt vara en statens angelägenhet. Taxeringen för kommunalskatt är allenast en följd av taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Staden äger icke annat intresse av taxeringsarbetet än av varje annan statlig lokalförvaltning härstädes. Nämnden anser sålunda, att staden icke intager någon motpartställning till kommunens skattskyldiga medlemmar med intressen att bevaka utöver vad som ankommer å kronans organ. Nämnden har vid granskningen av statförslagen utgått ifrån att stadens deltagande i kostnaderna för skatteverkets verksamhet väsentligen beror av en lång sedvanerättslig utveckling och icke av något frivilligt åtagande från stadens sida. Skulle nämnden haft en annan uppfattning härutinnan, skulle nämnden med bestämdhet hava i år avstyrkt varje anslagsökning och alla nya anslag.

Med hänvisning till vad tidigare från stadens sida i ärendet anförts förnyar drätselnämnden sin hemställan om vidtagande av erforderliga åtgärder för en definitiv lösning av frågan.

För egen del har *överståthållarämbetet* beträffande behovet av en allmän omprövning angående fördelningen av kostnaderna för ämbetets verksamhet åberopat vad ämbetet tidigare i ärendet härom anfört. Vidare anför ämbetet:

I drätselnämndens skrivelse förekomma vissa uttalanden rörande frågan om stadens skyldighet att överhuvud taget åta sig några kostnader för taxeringsarbetet. I anledning härav har skatteavdelningen utarbetat en promemoria, som synes giva vid handen, att Stockholms stad av ålder bestritt kostnaderna för taxeringsarbetet i huvudstaden samt att en hävdvunnen skyldighet för staden att även i fortsättningen göra detta måste anses föreligga. Härav följer givetvis icke, att staden bör vara utesluten från möjligheten att i större utsträckning, än hittills varit fallet, erhålla bidrag till sagda kostnader. Tvärtom synas, på sätt *överståthållarämbetet* i tidigare skrivelse framhållit, starka billighetsskäl tala härför.

Överståthållarämbetet vill förty, såsom ämbetet redan uttalat, fortfarande tillstyrka, att en omprövning verkställes av fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för *överståthållarämbetets* verksamhet.

En omprövning av sistangivna slag torde dock icke kunna slutföras i så god tid, att därvid framkommande resultat kan läggas till grund för den ersättning av statsmedel, som bör utgå till Stockholms stad i och för dess av taxeringsarbetet under tiden 1 oktober 1940—30 september 1941 föranledda kostnader. Med hänsyn härtill torde även beträffande sagda tid vara nödvändigt att särskild överenskommelse träffas rörande ersättningsbeloppet i fråga. Intill dess sådan reglering ägt rum lärers annan beräkningsgrund icke kunna komma till användning, än den, som tillämpats vid tillkomsten av tidigare bestämmelser i ämnet.

Vid *överståthållarämbetets* yttrande ha fogats dels en av skattedirektören K. G. A. Sandström författad promemoria rörande taxeringen i Stockholm, dels ock en av skattekamreraren E. Holmberg uppgjord promemoria med beräkningar rörande storleken av statsbidraget till staden för tiden 1 oktober 1940—30 september 1941. Promemoriorna torde få fogas till dagens statsrådsprotokoll såsom *bilagor* (A och B). Den i sistnämnda promemoria innefattade sammanställningen slutar å ett belopp å 216,343 kronor, vilket enligt *överståthållarämbetets* mening lämpligen torde kunna avrundas till samma belopp som under föregående året eller till 220,000 kronor.

Statskontoret, som efter remiss yttrat sig i ärendet, har med hänsyn till vad i ärendet förekommit och då — såsom *överståthållarämbetet* framhållit — en omprövning av frågan rörande fördelningen av kostnaderna för taxeringsarbetet mellan staten och Stockholms stad icke syntes kunna slutföras inom sådan tid, att resultatet av denna omprövning kunde läggas till grund för den ersättning av statsmedel, som i nu förevarande avseende borde tillkomma staden för tiden 1 oktober 1940—30 september 1941, i likhet med ämbetet ansett, att en särskild överenskommelse, på sätt förut skett, bör träffas angående ersättningsbeloppet i fråga. Därest icke den inom finansdepartementet igångsatta utredningen angående möjligheterna att minska

kostnaderna för det årliga taxeringsarbetet till annat föranledde, syntes ock de hittillsvarande beräkningsgrunderna för ersättningsens bestämmande böra i huvudsak gälla i avvaktan på den slutliga regleringen. Mot det av överståthållarämbetet föreslagna ersättningsbeloppet, 220,000 kronor, funne statskontoret således icke anledning till erinran.

I en den 6 februari 1940 dagtecknad skrift har därefter *Stockholms stads drätselnämnd* ytterligare utvecklat stadens synpunkter i frågan. Nämnden anför bland annat följande:

Överståthållarämbetet har såväl i den nu föreliggande skrivelsen som i föregående skrivelse tillstyrkt en allmän omprövning av fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för överståthållarämbetets verksamhet och framhållit, att starka billighetsskäl talade för att staden erhöle bidrag till taxeringsarbetet i större utsträckning än hittills varit fallet. Det enda skäl, som, såvitt drätselnämnden kunnat finna, varit bestämmande för ämbetets förslag att liksom föregående år föreslå en provisorisk uppgörelse, nu avseende tiden 1 oktober 1940—30 september 1941, synes vara, att den ovannämnda allmänna omprövningen av fördelningen mellan staten och staden av kostnaderna för överståthållarämbetets verksamhet ansetts icke kunna medhinnas i så god tid, att därvid framkommande resultat kan läggas till grund för beräkningen av den ersättning för taxeringsarbetet, varom nu närmast är fråga. Drätselnämnden vågar häremot erinra, att, därest intet åtgöres för åstadkommande av en dylik utredning, staden utan eget förvållande måste komma i en synnerligen ogynnsam ställning, i det att den för varje år som går nödgas åtnöja sig med en provisoriskt och, såsom nämnden framhållit, alltför lågt beräknad ersättning.

Efter att ha erinrat om av överståthållarämbetet tidigare anförda synpunkter i ersättningsfrågan samt särskilt bevillningsutskottets ovan anförda uttalande vid 1939 års riksdag berör drätselnämnden spörsmålet om effektiviteten av omorganisationen:

I detta avseende må anföras, att överståthållarämbetet vid avgivande av förslag till stat för år 1938 (se statutlåtandet 1937, sid. 3032) bland annat uttalat följande:

»Vidkommande taxeringsarbetet har årets taxering givit till resultat en stegring av antalet skattekrönor i huvudstaden, nämligen från 11,436,011 år 1936 till 12,246,708 år 1937. Det är givet, att rådande högkonjunktur i hög grad medverkat till stegringen ifråga, men det synes icke obefogat att i viss utsträckning tillskriva detta gynnsamma resultat den ändrade organisationen av taxeringsarbetet.»

Sedermåra anförde ämbetet i skrivelse med förslag till stat för år 1939 (statutlåtande 1938, sid. 986) bland annat följande:

»Vidkommande taxeringsarbetet har årets taxering givit till resultat en stegring av antalet skattekrönor i huvudstaden, nämligen från 12,246,708 kronor år 1937 till 13,306,719, vilken summa ej obetydligt överstiger vad som beräknats i uppgjorda förhandskalkyler rörande skatteunderlaget.»

I sitt förslag till stat för innevarande år anförde ämbetet efter en redogörelse för skatteinbetalningen å uppbördsstämmorna och restindrivningen av såväl krono- som kommunalskatten följande (statutlåtande 1939, sid. 1016):

»Med avseende härå torde förtjäna särskilt påpekas, hurusom restindrivningen, oaktat nyss påpekade nedgång i antalet restförda poster, ändock

kunnat under den förflutna delen av löpande år bedrivas med ungefär samma ekonomiska resultat som under föregående år. Detta är givetvis att tillskriva omläggningen av indrivningsförfarandet, som, när detsamma numera kunnat fullständigt genomföras och arbetsförhållandena stabiliserats, resulterat i en betydande ökning i effektivitet.»

Av vad sålunda anförts synes framgå *dels* att för genomförande av 1936 års omorganisation av uppbördsverket bland annat förutsattes, att en allsidig undersökning skulle verkställas i fråga om grunderna för fördelning mellan staten och staden av kostnaden för överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden, *dels ock* att överståthållarämbetet i sina till staden ingivna förslag till stater för de senaste åren vitsordat, att omorganisationen medför en ökad effektivitet i fråga om taxering och uppbörd av såväl krono- som kommunalskatten. Ämbetet har också årligen erhållit ökade anslag för skatteavdelningen.

Under hänvisning till det anförda understryker drätselnämnden, att det ur stadens synpunkt framstår såsom angeläget, att den reglering av kostnadsfördelningen, som tidigare vid flera tillfällen och från olika håll förutsetts skola komma till stånd, snarast genomföres och att staden därigenom erhåller en ersättning, som bättre än för närvarande svarar mot stadens kostnader för taxeringsavdelningen.

Departements-
chefen.

I anslutning till den år 1936 genomförda omorganisationen av överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden till en avdelning för skatteärenden reglerades frågan om statens bidrag till täckande av Stockholms stads kostnader för taxeringen provisoriskt för en tid av tre år. Då vid fjolårets lagtima riksdag detta provisorium enligt i stort sett oförändrade grunder förlängdes på ytterligare ett år, var anledningen härtill närmast frågans samband med den väntade uppbördsreformen, vars utformning, såvitt rörde Stockholm, ansågs böra avvaktas, innan ersättningsspörsmålet slutligen avgjordes. Arbetet på uppbördsreformen har på grund av omständigheterna icke kunnat fullföljas på sätt varit avsett. Förhållandena ha icke heller givit tillfälle att upptaga underhandlingar med staden rörande nu förevarande spörsmål. Jag nödgas därför förorda en fortsatt provisorisk reglering, avseende ett år, av bidraget till staden. Samma beräkningsgrunder som förut torde böra tillämpas, och i fråga om ersättningens storlek har jag intet att erinra mot överståthållarämbetets förslag.

Bemyndigande torde alltså böra av riksdagen utverkas för Kungl. Maj:t att låta för tiden 1 oktober 1940—30 september 1941 till Stockholms stad utbetala ett belopp av 220,000 kronor under villkor, att staden för samma tid bestrider alla med taxeringsarbetet i Stockholm förenade kostnader, vilka enligt 145 § taxeringsförrordningen eller 13 § förordningen om åsättande i vissa fall av särskilt uppskattningsvärde å fastighet skola bestridas av statsmedel, med följande undantag: arvoden till ordförandena i taxeringsnämnderna; arvoden till kronoombud i taxeringsnämnderna, i den mån antalet överstiger 39; ersättning till av överståthållarämbetet tillkallade sakkunniga för fastighetsvärdering; kostnader för resor i samband med fastighetstaxering; arvoden till den ordinarie prövningsnämndens och den särskilda prövningsnämndens ledamöter ävensom andra arvoden enligt 145 § 8 mom.

taxeringsförordningen, som utgå till personer, vilka icke äro tjänstemän å överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden.

I mitt anförande till statsrådsprotokollet i samband med avgivande av proposition i ärendet år 1939 hade jag anledning att något beröra principerna för en uppgörelse på längre sikt mellan staten och staden. Drätselnämnden har vidhållit sin ståndpunkt i frågan, nämligen att staten skulle svara för samtliga kostnader för taxeringsavdelningen inom överståthållarämbetet för skatteärenden, och därvid jämväl uttalat, att staden icke hade annat intresse av taxeringsarbetet än av varje annan statlig lokalförvaltning i Stockholm samt att taxeringen till kommunalskatt allenast vore en följd av taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Ett närmare bemötande av dessa uttalanden torde ej erfordras. Det må här erinras om att redan år 1922, då — efter hemställan av Stockholms stadskollegium — genom ändring i den då gällande taxeringsförordningen möjlighet bereddes att lämna statsbidrag åt kommun, som vidtagit särskilda, ändamålsenliga anstalter för taxeringsarbetet, av föredragande departementschefen uttryckligen betonades, att om en kommun vidtog anordningar för en särskilt effektiv taxering, detta torde ske främst i kommunens eget intresse, i det taxeringen hade lika stort intresse för kommunal- som för statsbeskattningen (se prop. 167/1922). Enligt vad som framgår av en av överståthållarämbetet överlämnad promemoria synas kostnaderna för taxeringen i Stockholm av ålder ha bestritts av staden, som dock i viss omfattning erhållit bidrag därtill från staten. Då staden år 1936 slutgiltigt godkände omorganisationsförslaget, skedde det också på basis av en utfästelse från statsmakternas sida som icke sträckte sig längre än till att ett skäligt bidrag borde utgå till staden även i fortsättningen.

Under hänvisning till vad jag nu anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

bemyndiga Kungl. Maj:t att för tiden 1 oktober 1940—30 september 1941 medgiva, att i stället för ersättning, som jämlikt 145 § taxeringsförordningen eller 13 § förordningen om åsättande i vissa fall av särskilt uppskattningsvärde å fastighet skall utgå av statsmedel till personer, som biträtt med taxeringsarbete i Stockholms stad, visst bestämt belopp må utbetalas till staden under huvudsakligen de villkor och förutsättningar, som av mig i det föregående angivits.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

P. J. Arrhenius.

Bilaga A.

P. M.

I den mån man i äldre tider kan tala om taxering lärers denna hava verkställt av rådet i olika städer. Uttryckliga bestämmelser i ämnet torde först hava givits genom Halmstads riksdagsbeslut den 2 mars 1678, punkterna VII och VIII, enligt vilket beslut magistraterna i städerna skulle tillika med några av borgerskapet pålägga städernas innevånare så stor del av den beslutade kontributionen, som på var och en borde belöpa. I kungl. reglementet angående Stockholms stads inkomster den 20 december 1693 § 15 föreskrevs jämväl att taxeringen i Stockholm skulle verkställas av överståthållaren, magistraten och borgerskapets fyrtioåtta äldste.

I riksens ständers bevillningsbeslut den 22 maj 1719 talas om taxeringsmän i städerna och rörande dessas utseende lämnas föreskrifter i punkt 26 av resolutionen den 16 oktober 1723 över städernas besvär. Taxeringen verkställdes inför magistraten. I sak torde emellertid detta hava inneburet, att magistraten fortfarande hade ledningen av och deltog i taxeringen, på sätt även uttryckligen uttalas i bevillningsbeslutet den 7 april 1743.

Anmärkas må även, att i kungl. brev den 12 juli 1726 till överståthållarämbetet uttryckligen uttalas, att borgerskapets taxering tillhör magistraten och de fyrtioåtta äldste.

Den mångfald uppgifter av olika slag, som anförtratts magistraten i Stockholm, nödvändiggjorde på olika områden, att magistraten anlidade biträde av utomstående personer. I fråga om taxeringen låg därvid närmast till hands att anlita de uppbördskommissarier, vilkas befattningar inrättats enligt kungl. brev den 18 januari 1712.

I magistratens reglemente den 27 oktober 1763 för vederbörande, som i Stockholm med kronans uppbörd och redogörande därför jämte därtill hörande göromål hava att skaffa, utsäges jämväl i artikel II § 5, att borgerskapets taxering skulle verkställas av överståthållaren tillika med magistraten samt borgerskapets fyrtioåtta äldste. I § 7 av samma artikel uttalas vidare, att magistraten hade att utnämna så många av dess ledamöter till taxeringsmän, som i varje trakt erfordrades, vilka »uti kamrerarens och uppbördskommissariernas ständiga närvaro» hade att förrätta taxeringen av dem, som icke ägde burskap i huvudstaden. Under den följande utvecklingen under 1700-talet blev det jämväl en fast praxis att uppbördskommissarierna skulle vara närvarande vid taxeringsförrättningarna närmast för att tillvarataga kronans intresse. Man torde, såvitt fråga är om tiden fram till 1800-talets början, kunna säga, att taxeringen i Stockholm helt verkställdes av stadens organ och att den erforderliga tjänstemannamedverkan lämnades av stadens uppbördskommissarier. I borgerskapets privilegier av den 23 februari 1789, 3 §, tillförsäkrades jämväl borgerskapet »ett orubbat bibehållande av deras rättighet — — — att taxeras av egna medlemmar».

Den avsevärda nedgången i skatteintäkterna under åren 1811 och 1812 föranledde vissa ändrade föreskrifter i den år 1812 beslutade bevillningsförfordningen. I samband därmed infördes även i Art. V, § 5, 12 mom., en bestämmelse om att viss del av den årliga bevillningssumman finge användas »till uppmuntran» för sådana tjänstemän, som vid mantalsskrivnings- och

taxeringsförrättningarna »genom flit och noggrannhet därtill gjort sig förtjänste».

Nya föreskrifter angående taxeringsmyndigheterna i Stockholm meddelades år 1814, då på grund av upptäckta missförhållanden vid uppbörden ett särskilt kungl. reglemente utfärdades för kronouppbördsverket i Stockholms stad. Därmed fick överståthållarämbetet i uppdrag att hålla uppsikt över kronouppbörden, och för ändamålet anställdes bl. a. en kamrerare vid överståthållarämbetet. Med avseende å uppbördskommissariernas befattning med taxeringen gävos vissa kortfattade föreskrifter i artikel VI av sistnämnda reglemente. Alla bestämda avgifter, vilka således icke ankomma på taxering eller prövning av större eller mindre förmögenhetsvärde och dylikt, skulle uppbördskommissarierna påföra i taxeringslängderna och ansvara för riktigheten därav. Likaledes skulle uppbördskommissarierna svara för taxeringslängdernas summerande. Enligt artikel VII, § 3, skulle vidare gälla, att de kronouppbördsverket tillhörande tjänstemän icke, med mindre överståthållaren därom särskilt förordnade, skulle hava någon befattning med taxeringskommittén i vidare mån än att avlämna erforderliga upplysningar och nödiga handlingar.

Emellertid skedde härigenom icke någon ändring i fråga om uppbördskommissariernas ställning vid taxeringen. Sålunda uttalas i 1815 års bevillningsförordning, Art. IV, § 5, 11 mom. — varest i övrigt återfinnas motsvarande bestämmelser som i 1812 års bevillningsförordning, Art. V, § 5, 12 mom. — att, »sedan mantalskommissarierna och de till uppbördsverket i Stockholms stad hörande personer erhållit förbättrade löner, som av statens medel utgå, och dessa personer således för sitt biträde vid taxeringsförrättningarna böra åtnöjas med mindre arvoden», borde ersättningen till dessa utgå med lägre belopp än inom landet i övrigt.

Med avseende å nu berörda uttalande må erinras om att uppbördskommissarierna i Stockholm ursprungligen uppburo ersättning av statsmedel i form av viss andel av utskyldernas belopp jämte viss mindre kontant lön. Jämte det uppbördskommissariernas andel i utskylderna avskaffades beviljade riksens ständer år 1815 ett till 7,648 riksdaler banko förhöjt anslag till uppbördsverket i Stockholm. Samtidigt förklarade sig emellertid ständerna förutsätta, att Stockholms stad därutöver skulle bevilja erforderligt belopp till löneförbättring åt personalen. Ständerna erinrade vidare därom, att uppbörden av allmänna medel i rikets övriga städer besörjdes genom magistratens försorg utan någon annan gratifikation för staten, än den procent, som utav taxerade bevilningsbeloppet enligt 1812 års bevillningsförordning finge innehållas. Emellertid funno ständerna i anseende till föreliggande särskilda omständigheter rättvist och billigt att Stockholms stad lindrades från denna betjänings ordinarie avlöning. Därefter har icke någon förhöjning ägt rum av detta särskilda anslag till uppbördsverket i Stockholm, utan fortfarande utgår årligen det år 1815 beviljade beloppet, i nutida mynt motsvarande 11 472 kronor.

I följande bevillningsförordningar återgå enahanda bestämmelser, som de i 1815 års förordning meddelade, och man har således i samtliga dessa författningar utgått ifrån att uppbördsverkets personal fortfarande skulle biträda vid taxeringsarbetet. Såvitt tillgängliga protokoll utvisa, förordnades jämväl uppbördskommissarierna regelmässigt till kronoombud vid taxeringskommittéerna (taxeringsnämnderna).

Då beskattningsväsendet helt omlades genom 1861 års bevillningsförordning gävos något ändrade bestämmelser rörande ifrågavarande ersättning. Enligt § 76 i förordningen skulle arvoden utgå åt bl. a. kronoombud och för protokollföringen samt till ordförande i bevillningsberedningarna. I fråga

om Stockholms stad var det till förfogande ställda beloppet dock fortfarande lägre än inom riket i övrigt. Enahanda bestämmelser återgå i 1883 års bevillningsförordning § 65; dock skedde däri viss ökning i ersättningsbeloppet, närmast med tanke på bevillningsberedningarnas ordförande. Departementschefen uttalade härutinnan, att det icke torde finnas delade meningar därom, att taxeringens noggranna och omsorgsfulla verkställande i hög grad är beroende av bevillningsberedningarnas ordförande. Deras uppdrag förorsakade dem i allmänhet ej ringa möda och tidsuppföring (prop. 6/1883, bil. sid. 38). 1897 års bevillningsförordning 74 § ansluter sig i huvudsak till 1883 års författning.

Under nu berörda tidrymd hade emellertid viss ändring inträtt i fråga om uppbördskommissariernas ställning. När handels- och ekonomikollegium enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 oktober 1880 indrogs, överfördes nämligen kollegiets bestyr med uppbörden å överståthållarämbetet, och uppbördskommissarierna överfördes till överståthållarämbetets lönestat men erhöilo fortfarande avlöning av stadens medel. I samband därmed fastställde Kungl. Maj:t grunderna för organisationen av Stockholms stads uppbördsverk samt för handhavandet av skatteuppbörden och tillsynen å densammas behöriga redovisande. Härvid föreskrevs beträffande uppbördskommissarierna bl. a. att de skulle tillhandagå de genom bevillningsstadgan påbjudna beskattningsmyndigheter med de upplysningar och det biträde, varom särskilt är eller varder i behörig ordning stadgat eller som, såsom företrädesvis tillhörande området för uppbördskommissariernas tjänstebestyr, av överståthållarämbetet föreskrives, samt att de skulle bevaka det allmännas rätt vid taxeringar. Skyldigheten att tillhandagå vederbörande beskattningsmyndighet med de upplysningar och det biträde, varom särskilt var eller bleve stadgat, inskräpdes ytterligare genom instruktionen för överståthållarämbetet den 1 december 1882, § 40. Härmed åsyftades bl. a. att uppbördskommissarierna skulle tjänstgöra såsom kronoombud vid taxeringsnämnderna (Jfr Davidson. Bevillningsförordningen, Stockholm 1889, sid. 188). Uppbördskommissariernas uppgifter voro således fortfarande att *dels* handhava uppbörden och *dels* biträda såsom kronoombud vid taxeringen. Denna dubbling av uppbördskommissariernas arbetsuppgifter kvarstod fram till år 1921, då en uppdelning därav skedde. Denna förändring kan i korthet sägas innebära, att uppbördskommissarierna med bibehållande av själva uppbördsarbetet befriades från det dem dittills åvilande arbetet med taxeringen, för vars utförande i stället inrättades särskilda s. k. taxeringskommissariebefattningar. I samband med denna omorganisation inkommo stadsfullmäktige i Stockholm med en den 28 november 1921 dagtecknad underdånig skrivelse rörande ersättning för taxeringsarbetet i Stockholm (prop. 167/1922 sid. 62 o. f.). I denna skrivelse åberopade fullmäktige ett av stadskollegiet den 27 oktober 1921 avgivet utlåtande, vari bl. a. framhölls följande: Stadens betydande, år från år växande utgifter för taxering, debitering, uppbörd och indrivning av utskylder avsågo i vidsträckt omfattning ändamål, som till stor del måste anses vara av rent statlig natur. Taxeringsförordningen, liksom även före denna gällande författningar, förutsatte uppenbarligen att i det väsentliga alla kostnader för taxeringsarbetet skulle i städerna liksom å landsbygden bäras av staten. I Stockholm hade emellertid staden sedan länge bestritt en betydande del av kostnaderna för taxeringsförrättningar. De förutvarande uppbördskommissarierna kunde antagas hava varit sysselsatta med taxeringsarbetet under fyra månader eller en tredjedel av året. Det kunde i och för sig icke anses riktigt, att staden måste ikläda sig omkostnader för ett ändamål av rent statlig natur, vilka därjämte enligt taxeringsförordningen tydligen vore avsedda att helt och hållet bestridas av statsmedel. I avvaktan på resultatet av en

utredning rörande statens och stadens ömsesidiga rättigheter och skyldigheter inskränkte sig emellertid staden för det dåvarande till att begära ett bidrag till stadskassan för de merkostnader för taxeringsväsendet, vilka omorganisationen av uppbördsverket medfört, samt hemställde om för ändamålet erforderlig ändring av taxeringsförordningen.

I infortrat utlåtande uttalade statskontoret och kammarrätten att då en organisation av taxeringsarbetet, som i sig inneslöte garantier för en mera omsorgsfull taxering än dittills förekommit, givetvis komme att tillföra icke blott vederbörande kommun utan även statsverket betydande fördelar, det syntes ämbetsverken principiellt riktigt, att staten bidroge till gäldande av kostnaderna för denna organisation. Departementschefen anslöt sig i huvudsak till ett av statskontoret och kammarrätten avgivet förslag i ämnet, dock att han ansåg försiktigheten böra bjuda att annan utfästelse ej lämnades än att bidrag till kostnaderna skulle kunna erhållas i den mån särskilda anstalter för taxeringsarbetet vidtagits; statskontoret och kammarrätten hade avsett att full ersättning skulle utgå. Bevillningsutskottet (bet. 30/1922) anslöt sig till departementschefens uppfattning och författningsbestämmelserna avfattades i enlighet därmed.

Spörsmålet om ersättning för biträde vid taxeringen upptogs ånyo under förarbetena till 1928 års taxeringsförordning, och i sådant hänseende må hänvisas till vad departementschefen uttalat i prop. 214/1928 (sid. 85 o. f.). I detta sammanhang behandlades frågan om införande av skyldighet för städer under landsrätt att tillhandahålla tjänstemän såsom biträde vid längdföring i enlighet med vad gällde för städer med magistrat. Departementschefen fann icke lämpligt att föreslå dylik skyldighet. Denna fråga syntes honom nämligen äga samband med den ännu olösta frågan om upphörande av städernas skyldighet att genom av dem avlönade tjänstemän för statens räkning utföra visst arbete (städernas särskilda skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten), och det syntes honom i denna frågas oavgjorda läge icke böra ifrågakomma att utsträcka en skyldighet, som av ålder åvilat magistratsstäderna, jämväl till städer under landsrätt.

År 1936 skedde ånyo en omorganisation av dåvarande uppbördsverket, varvid taxeringskommissarietjänsterna indrogos och i stället inrättades vissa befattningar såsom taxeringsinspektörer. För närvarande är allt arbete med taxeringen anförtrött en särskild avdelning, taxeringsavdelningen, medan allt arbete med uppbörden handhaves av en särskild uppbördsavdelning.

På sätt av föregående översikt framgår synes i städerna arbetet med taxeringen av ålder hava varit en borgerskapet anförtrödd rättighet och ett dess särskilda privilegium. Därav lärar även följa, att skyldigheten att bestrida härigenom föranledda kostnader — inbegripet avlöning åt erforderliga tjänstemän — likaledes av ålder åvilat städerna. Stockholms stad intog emellertid i äldre tider en mera gynnad ställning härutinnan i det att lönerna till vid taxeringarna biträdande tjänstemän intill år 1815 helt utgingo av statsmedel. Från och med sistnämnda år har emellertid av statsmedel endast lämnats ett mindre lönebidrag, vilket ännu utgår med 11,472 kronor.

Av statsmedel har emellertid i stället alltsedan år 1812 utgått ersättning åt alla vid taxeringarna inom riket biträdande tjänstemän, en ersättning, som år 1861 utvidgades att avse även vederbörande ordförande i de taxerande nämnderna och sedan år 1922 kan utgå även till kommuner, som avlöna särskilda taxeringstjänstemän. Vad som härigenom skett torde för städernas vidkommande kunna karakteriseras sålunda att — medan Stockholm ej längre fick åtnjuta förmånen av att de tjänstemän, vilka bland annat bi-

trädde vid taxeringen, erhöilo full lön av statsmedel — statsverket i allt större utsträckning har lämnat anslag åt de med taxeringsarbetet främst sysselsatta personerna, närmast vederbörande ordförande och kronoombud, samt sedan 1922 även berett möjlighet till bidrag till bland annat och framförallt städer, som vidtagit särskilda åtgärder för främjande av den dem åvilande skyldigheten att ombesörja taxeringsarbetet. Att de sålunda av billighetsskäl utanordnade medlen medfört en minskning av städernas kostnader för taxeringsarbetet läser emellertid icke kunna åberopas till stöd för att städerna numera skulle vara fritagna från sin principiella skyldighet att bekosta taxeringsarbetet. Vad särskilt Stockholm vidkommer, kan den omständigheten att överståthållarämbetet år 1880 övertog de stadens tjänstemän, vilka dittills tjänstgjort vid taxeringskommittéer och taxeringsnämnder, icke rimligen förändra detta förhållande. Med avseende härå må särskilt anmärkas, att Stockholms stad sedan gammalt bestritt alla kostnader för överståthållarämbetet med undantag för överståthållarämbetets kansli, och att alltså nyssberörda överflyttning på intet sätt kan åberopas såsom stöd för ett antagande att staden därigenom skulle hava befriats från skyldigheten att bestrida kostnaderna för taxeringsarbetets utförande. Det torde i detta sammanhang även böra erinras om att stadskollegiet i Stockholm i underdånig skrivelse den 27 oktober 1921 — alltså samma år då uppbördskommisarierna befriades från arbetet med taxeringen — uttryckligen framhöll, att staden sedan länge bestritt en betydande del av kostnaderna för taxeringsförrättningarna. I samma skrivelse uttalades vidare, att uppbördskommisarierna kunde antagas hava varit sysselsatta en tredjedel av året med taxeringsarbetet.

Stockholm i januari 1940.

G. SANDSTRÖM.

Bilaga B.

P. M.

med beräkningar till grund för statens bidrag till Stockholms stad för taxeringsarbetet från och med den 1 oktober 1940.

Av antalet kronoombud år 1939 (81 st.) voro 39 personer tjänstemän inom överståthållarämbetet. För dessa beräknas liksom 1938 1,500 kronor för var och en, $39 \times 1,500 = \dots$	kronor	58,500
Antalet deklarationer, som år 1938 utgjorde 369,630, har ökat till 380,819. 1938 utgjorde den beräknade kostnaden för taxeringsarbetet (bortsett från prövningsnämnden) 56,532 kronor. En höjning av detta belopp i proportion till ökningen av antalet deklarationer utvisar	»	58,243
Kostnaderna för prövningsnämnden beräknades 1938 till 29,305 kronor. Antalet paragrafer i prövningsnämndens protokoll var 1938 2,471 och år 1939 2,498. Ökningen motsvarar 1 % å 1938 års antal. Kostnaden utföres därför med	»	29,600
Lägges härtill tidigare fastställda.....	»	70,000

erhålles ett belopp å ..... Summa kronor 216,343.

Stockholm i överståthållarämbetet för skatteärenden den 24 november 1939.

ERIK HOLMBERG.